

учнів на уроках української мови і читання, математики, інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Здійснено первинну діагностику втрат у навчанні математики учнів 1 – 4 класів, які проживають на територіях, постраждалих через воєнні дії.

Теоретико-експериментальні результати даного етапу дослідження *узагальнено й презентовано* у статтях і матеріалах конференцій, семінарів, педагогічних читань; у рукописі збірника аналітичних матеріалів «Оновлення змісту початкової освіти з урахуванням умов воєнного стану»; в опублікованих методичних рекомендаціях «Діагностика та механізми подолання втрат у навчанні молодших школярів».

У складі робочої групи МОН України *підготовлено* для громадського обговорення доповнення до Державного стандарту початкової освіти, що забезпечують умови формування навичок психологічної самопомоги учнів, розвитку їхнього ментального здоров'я.

Педагогічне управління розвитком навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (складник – громадянська освіта)

*Н. М. Бібік,
доктор педагогічних наук,
професор, академік НАПНУ,
головний науковий співробітник відділу
початкової освіти імені О.Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України*

Аналіз досвіду впровадження Концептуальних засад модернізації початкової освіти за концепцією НУШ виявив ефективність дидактико-методичних вимог до управління розвитком навчально-пізнавальною діяльністю учнів з урахуванням особливостей їхніх пізнавальних процесів.

Метою громадянської освіти у нормативних документах початкової школи визначено створення умов для орієнтування учнів в історичному часі та соціальному просторі; знаходити та опрацьовувати доступну для себе інформацію, пояснювати її зміст, передавати враження і думки.

Компетентнісно орієнтований підхід вбачається в удосконаленні позитивних моделей поведінки у громадських місцях; накопиченні досвіду взаємодії з іншими в ситуаціях участі в громадянсько значимій діяльності.

У вітчизняній психології управління розвитком навчальної діяльності учнів розглядається переважно як регуляція (саморегуляція) когнітивної, мотиваційної, емоційної сторін. З'ясовано, що оптимальний розподіл функцій управління між учителем і учнями позитивно впливає на розвиток навчально-пізнавальної діяльності.

Встановлено, що набуття громадянської компетентності як результату освіти ефективно забезпечується шляхом взаємодії індивіда з середовищем, що може стати результатом спільної діяльності учнів у різних формах співпраці.

З огляду на домінуючий зміст предмета «Я досліджую світ» розроблено і апробовано види завдань, які передбачають виникнення ситуацій навчальної взаємодії, зумовлюють набуття досвіду засвоєння норм і правил життя в соціальних мікросоціумах (сім'я, група, клас). Зміст завдань забезпечує безперервність цілеспрямованого педагогічного впливу, урізноманітнення форм діяльності в соціумі.

Експериментальним шляхом встановлено порівняльну ефективність застосування різних видів завдань, які передбачають набуття учнями досвіду дотримання норм і правил життя в суспільстві.

Підготовлено аналітичні матеріали щодо характеристик виявлених прогалин в засвоєнні програмового змісту з інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (складник громадянська освіта).

Конкретизовано розподіл функцій управління між учителем і учнями з огляду на розвиток навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів; забезпечено дидактико-методичний супровід експериментального процесу.

Удосконалення змісту читацької діяльності учнів 3-4 класів (за результатами констатувального експерименту)

*В. О. Мартиненко,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник відділу
початкової освіти імені О.Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України*

Відповідно до Технічного завдання та індивідуального плану роботи на 2023 рік, аналітико-констатувальний етап дослідження передбачав вивчення особливостей читацької діяльності учнів 3-4 класів в умовах воєнного стану, зокрема, вивчення змін, які відбулись у становленні дітей-читачів за останні роки, їх читацьких уподобаннях; дослідження якості читання та розуміння школярами художніх та інформаційних текстів. За результатами та узагальненням проведеної роботи було виокремлено проблемні питання, а також сформульовано пропозиції, врахування яких буде сприяти підвищенню рівня окремих складників змісту читання школярів, а саме:

- у зв'язку із зниженням в учнів кількісних та якісних показників читацької грамотності, особливої уваги потребує виділення у структурі уроків часу на розвиток продуктивних прийомів навички читання;

- в умовах повномасштабної збройної агресії у шкільній практиці має посилитися увага до ретельнішого добору, а також збільшення питомої ваги змісту дитячих творів для уроків читання, роботи з дитячою книжкою та сімейного читання з погляду трансляції в них досвіду національно-патріотичного виховання, а також розроблення цікавих форм взаємодії з ними учнів у контексті